

Jedno výročí, které stojí za připomenutí.

Občas bychom si měli připomenout věci, které byly součástí našich životů a které se nám v důsledku příválu nových informací, tak trochu vytrácejí z paměti. To abychom nezapomněli, co je všechno na světě možné a k čemu jsme se kdysi tak hrdě hlásili. Co všechno jsme radostně oslavovali.

Před 37 lety, dne 20. listopadu 1976, v Moskvě zemřel významný sovětský učenec Trofim Děnisovič **Lysenko**. Získal řadu vědeckých hodností, mj. také akademika AV SSSR, AV Ukrajiny a Leninovy akademie, dále titul Hrdiny socialistické práce a dekorován byl řády Lenina i Stalina. Tento významný

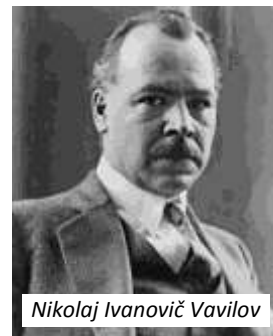

Trofim Dēnisovič Lysenko

učenec, o němž se děti učily ve školách nejen v Sovětském svazu ale i ve všech státech socialistického tábora a podle jehož učení se řídily miliony pokrokových zemědělců, se narodil 17. září 1898 v městečku Karlovka, v Poltavské gubernii na Ukrajině. Lysenko byl průměrně vzdělaný agronom, který v období stalinismu pochopil, že učení klasiků marxismu-leninismu a věrnost komunistické straně je víc, než vědecké práce jeho předchůdců. Jednoznačně odmítl Mendelovu genetiku, kterou prohlásil za buržoasní pavědu. Místo toho vycházel z nekriticky aplikované Mičurinovy teorie hybridizace. Nadřazením ideologie a politické moci nad vědu vzniklo učení nazývané lysenkismus. Mocenskými metodami zcela ovládl sovětskou biologii. Mnoho Lysenkových experimentů je dnes považováno za diletantské pokusy nesplňující požadavky na vědeckou práci nebo za úmyslné podvody. Lysenko sliboval významné zvýšení zemědělských výnosů. To bylo pro Sovětský svaz – zejména po hladomorech v důsledku nucené kolektivizace na počátku 30. let, velmi žádoucí. Pro svůj neortodoxní výzkum získal podporu sovětského vůdce J.V.Stalina. V roce 1940 se Lysenko stal ředitelem Ústavu genetiky sovětské Akademie věd a jeho doktrína zcela opanovala sovětskou vědu a školství. A nejen sovětskou. Lysenkismus byl ve svém zenitu v roce 1948, kdy Lysenko dosáhl umlčení většiny vědeckých oponentů. Ti ztratili funkce nebo zaměstnání a mnozí

byli vězněni. Jednoho z nich, Nikolaje Vavilova, významného biologa a propagátora genetiky, se zbavil už před válkou. Vavilov si dovolil Lysenkovým teoriím oponovat a to se mu stalo osudným. Díky svému vlivu na Stalina dosáhl Lysenko toho, že byl Vavilov v roce 1940 zatčen. Následovalo obvinění, že genetickými experimenty zavinil hladomor ve třicátých letech. Soudní proces trval pět minut. Byl odsouzen k nuceným pracím do gulagu, kde roku 1943 zemřel.

Lysenko vedl nesmířitelný boj proti genetice a tvrdil, že se jedná o podvrh. Podle jeho názoru jsou vždy rozhodující vnější podněty a jejich intenzita, která vede k požadovanému výsledku. Tvrdil například, že krávy by mohly dojít fialové mléko, pokud by je k tomu někdo vhodně stimuloval. V roce 1950 Lysenko, který tehdy byl nekriticky přijímaným odborníkem na biochemii, způsobil svými vědeckými zásahy do sovětského semenářství zaplevelení osiva a tím významné snížení produkce obilnin. Aby neztratil Stalinovu přízeň, vyzdvihl teorii sobě podobné vysoce erudované vědkyně Olgy Borisovny **Lepešinské** a jako jedinou správnou její teorii dále rozvinul. Lepešinská byla sovětská biologka, která se proslavila pavědeckou teorií o vzniku buněk z nebuněčné tzv. „živé hmoty.“ Buňky podle ní nevznikají dělením jiných buněk, ale z "živé hmoty", což mělo být jakési všudypřítomné a věčné fluidum. Z něho může vzniknout jakákoliv buňka či organismus. Nová buňka vzniká díky vzájemné interakci živé hmoty a původní mateřské buňky. Lepešinská vedle toho také připouštěla, že se buňky mohou i dělit, ale příčinu dělení spatřovala v tom, že buňka je přeplněná molekulami. Jako důkaz svého tvrzení uváděla, že když buňce přisuneme dostatečné množství živin, tzv. "molekul", buňka se jimi přeplní a rozdělí se. Pole Lysenka, který její geniální teorii dále rozpracoval, v situaci, kdy buňka působí zpětně na živou hmotu, může stát se z ní jakákoliv jiná buňka. A tím geniálně vysvětlil, proč došlo k rozsáhlému zaplevelení osiva - *semeno obilnin se proměnilo*

Nikolaj Ivanovič Vavilov

в семяно плевеле! Lepešinská Lysenkovo rozpracování akceptovala a oba vědci začali rozvíjet další plodnou spolupráci.

Lysenko hovoří v Kremlu v roce 1935. Na tribuně za ním soudruzi Kosior, Mikojan, Andrejev a Stalin

Kvůli blízkému přátelství mezi Lysenkem a Stalinem a také proto, že jak Lysenko, tak Lepešinská byli velmi aktivní v odstraňování svých oponentů, byla teorie živé hmoty v Sovětském svazu a jeho satelitech bezvýhradně přijata. Vědecká pracoviště v SSSR i jiných lidově demokratických státech, Československo samozřejmě nevyjímaje, začala do světa hlásit, i prostřednictvím sdělovacích prostředků, pozorování přeměny buněk jednoho druhu na buňky druhu jiného. Tato pozorování postupně narostla do absurdních rozměrů, kdy, podle jednoho z fundovaných hlášení, adresovaných sovětské akademii věd, byla pozorována například přeměna kukačky v pěnkavu, čočky v hrášek anebo spontánní vyrašení větve buku na bříze. Teorie živé hmoty byla beze zbytku opuštěna teprve po Stalinově smrti.

Lepešinská vedle toho razila názor, že stárnutí buněk je způsobeno ztenčením a ztuhnutím buněčné stěny. Z toho důvodu probíhá látková výměna buněk obtížněji, a proto je metabolismus starého člověka zpomalený. Objevila však, že ztuhnutí buněčné stěny lze zmírnit a upravit injekcemi jedlé sody nebo koupelemi v jedlé sodě. Tvrdila také, že hnojení jedlou sodou dokáže zvýšit zemědělské výnosy. Nad tímto tvrzením kroutili hlavami nejen sovětsští zemědělci, ale k obezřetnosti nabádali také lékaři. A tady jí opět přispěchala na pomoc Autorita Nejvyšší. Lysenkem bylo hnojení jedlou sodou direktivně přikázáno, ale po významném poklesu výnosů a dalších výrazných protestech a odporu sovětských lékařů, bylo v tichosti opuštěno.

Lysenkův vliv na sovětskou zemědělskou praxi oslabil již v 50. letech. Když se pak nepodařilo dosáhnout slibovaných vysokých výnosů, Sovětský svaz v tichosti opustil i Lysenkovu zemědělskou praxi ve prospěch modernějších a osvědčených zemědělských postupů. Lysenkovo učení bylo v Sovětském svazu oficiálně zavrženo až v roce 1964 a následujícího roku byl Lysenko odvolán z funkce ředitele v Ústavu genetiky. Ve své upřímné snaze o dosažení obdivuhodných výsledků v zemědělství, měl Lysenko další věrné souputníky. Jeden z nich, soudruh Moskanenko, vystoupil v roce 1963 také v naší televizi, aby konečně vnesl světlo i k nám. Klikněte:

[http://necyklopedie.wikia.com/wiki/Soubor:Storka_o_rozdojen%C3%A9m_kozlu_\(milking_a_male_goat_-_en_subs\)](http://necyklopedie.wikia.com/wiki/Soubor:Storka_o_rozdojen%C3%A9m_kozlu_(milking_a_male_goat_-_en_subs))

To všechno jen tak, pro připomenutí. Abychom si uvědomili, co jsme rokem 1989 ztratili.... Petr Zahnaš